

ДОСТОЕН НАУЧЕН ПРИНОС В ИЗСЛЕДВАНИЯТА НА СЪВРЕМЕННИЯ КАПИТАЛИЗЪМ И МЕЖДУНАРОДНАТА ВАЛУТНО-ФИНАНSOVA СИСТЕМА

Годишнината на проф. Тодор Вълчев е прекрасен повод да изкажем нашата признателност и дълбоко уважение към приноса му за развитието на българската икономическа наука и за утвърждаването на Икономическия институт на БАН като водеща изследователска институция в областта на международните икономически отношения и международните финанси и като признат партньор в международното академично сътрудничество на Република България.

Неговите научни трудове в областта на изследването на измененията в развитието на следвоенния капитализъм и държавномонополистическото регулиране имат значителен практически принос за насочването на научните изследвания към конкретния политико-приложен анализ на обективните тенденции в развитието на съвременния капитализъм.

Изследователските интереси на проф. Вълчев в областта на парично-финансовите отношения и въздействието им върху реалната икономика безспорно заслужават внимание. Първата му публикация като кандидат на икономическите науки е посветена на арендата и арендните отношения в българското селско стопанство в периода между двете световни войни (вж. Вълчев, Т. Арендата на земя в България между двете световни войни. - В: Известия на Икономическия институт на БАН, кн. 3-4, год.VI, Т. 10. С., 1955). Анализът на характерните форми на парична и натурална арендна плата, на групите арендатори и групите собственици на отдаваната под аренда земя, както и на въздействията на това отдаване от различни видове собственици, представлява не само исторически интерес, а в сравнителен план дава възможност да се насочи изследването на арендните отношения към актуални социално-икономически въпроси на стопанисването и ползването на земята при съвременните форми на аренда.

Важно място в българската икономическа литература заемат разработките на проф. Вълчев относно развитието на следвоенния капитализъм и регулативната теория и практика на съвременния капитализъм. В условията на функционирането на двете световни социално-икономически системи и тяхното политическо, военно и идеологическо противопоставяне след Втората световна война той изследва капитализма, без да допуска откъсване от реалността под натиска на идеологемите, които господствуват в обществените науки при марксистко-ленинската идеология. Не може да не се отбележи, че проф. Вълчев принадлежи към поколението български икономисти, които се стремят да следят и отразяват обективните процеси на развитие на западната икономика като теория и практика през тези трудни времена на реструктуриране на световната икономика и разделянето ѝ на противостоя-

щи системи, които от 70-те години на миналия век навлизат в период на разведряване на отношенията и известно отваряне към икономическо сътрудничество.

От сегашна гледна точка е важен фактът, че измененията в двете социални системи са във фокуса на българската икономическа наука от началото на 60-те години до краха на световната социалистическа система и началото на прехода към пазарна икономика в бившите социалистически страни от края на 80-те години. Като член на секция "Икономика на развитите капиталистически страни" при Икономическия институт на БАН проф. Вълчев допринася българските изследвания да се насочат към отразяването на обективните изменения в развитието на капитализма, което намира отражение в редица трудове, посветени на държавномонополистическия капитализъм. Още в монографията "Същност и методи на държавно-монополистическото регулиране" (С.: Изд. на БАН, 1963, 166 с.) той обръща внимание на ефективността на двата основни инструмента на регулативната практика на съвременната държава - бюджета и кредита, както и на тенденциите към наднационално регулиране на икономическите отношения в рамките на западноевропейската интеграция. Очертава важни нови тенденции в развитието на държавномонополистическия капитализъм, чиято регулативна практика се разгръща динамично през последните десетилетия, вкл. на основата на анализа на смяната на парадигмата от кейнсианство към неолиберализъм в икономическата теория и политиката от началото на 80-те години на XX век до наши дни.

Високо признание заслужават участието и приносът на проф. Вълчев в изследването на новите тенденции и процеси в развиващите се страни от началото на 60-те години, както и в развитието и утвърждаването на самостоятелен изследователски Център на БАН за Азия и Африка. Сега, отчитайки голямото значение на това направление в академичните изследвания, за което той е допринесъл заедно с плеяда български учени-международници - икономисти и политолози, признаваме необходимостта от актуализиране на академичния изследователски интерес към развиващите се страни предвид вътрешната динамика на политическото и социално-икономическото им развитие и наблюдаваните дълбоки промени в позиционирането им в глобалната икономика.

Юбилеят ни дава повод да отбележим и значителния принос на проф. Вълчев като международник-финансист за изследването на международната валутно-финансова система и валутно-финансова интеграция. Приносът му в научния анализ на краха на златно-доларовия стандарт и осмислянето на предимствата и предизвикателствата на преминаването към многовалутния книжен стандарт и "книжното злато" безспорно са актуални и днес във връзка със съвременната криза на световната валутно-финансова система. Трудът, посветен на кризата на златно-доларовия стандарт от първата половина на 70-те години на XX век, има голямо значение за разбирането на дискусиата

за оценката на съвременното състояние на международната система на валутнокурсви отношения (вж. Краят на златно-доларовият стандарт, С.: Изд. на БАН, 1980, 339 с.).

При съвременните условия на глобалната финансова криза заслужава да се върнем отново към тезата на проф. Вълчев за двата типа валутно-финансови кризи - на отделни валути и на валутните системи. Изследванията му за кризата на международната валутно-финансова система и сега са в центъра на дискусиата за същността и характера на финансовите кризи, което ни дава основание да преосмислим теориите за кризите и да потърсим отговор за еволюцията и последиците на дълговата криза в Европейския паричен съюз. Безспорно важна е и проблематиката, свързана с измененията на ролята и мястото на основните резервни валути в света, както и на появата на "книжното злато" под егидата на МВФ и в рамките на модернизациите се политики на Фонда за управление на кризите в световната валутно-финансова система, в която проф. Вълчев участва не само като уважаван международен учен, но и като достъпен за най-широката аудитория експерт-коментатор. Неговите анализи и оценки на валутнокурсвите проблеми на Европейския съюз, както и на възможностите за осмисляне на конвертируемостта на българския лев са достоен пример за прагматично-приложното значение на научните изследвания.

По повод юбилея бихме искали да изтъкнем и ролята и приноса на проф. Вълчев като научен ръководител, член на СНС, дългогодишен член на редколегията на сп. "Икономическа мисъл". Участието му в секция "Икономика на развитите капиталистически страни" на ИИ на БАН допринесе за успешното развитие на научното направление по изследване на международната икономика и европейската интеграция. Със своя научен авторитет, добросъвестност, публични научни изяви и научни изследвания той има огромна заслуга за повишаване на престижа на международниците-икономисти и на българската наука в световното академично сътрудничество.

За учените и специалистите от Института за икономически изследвания на БАН е чест и удоволствие да изкажат най-сърдечни поздравления по повод 90-годишния юбилей на проф. д-р ик. н. Тодор Вълчев и му пожелават от сърце здраве, дълголетие, високи академични постижения, бъдещи успехи и лично щастие.

Проф. д-р Татяна Хубенова-Делисивкова